

camp lingüístic, traductors, directors i actors de doblatge, que hi trobaran informació de primera mà sobre la traducció arreu de l'Estat, com a la comunitat universitària, que disposarà d'informació teòrica i pràctica rellevant per a la formació dels seus alumnes.

Gisela Massana Roselló

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació

RIBES, Àngels

Traduccions catalanes d'Alphonse Daudet
Barcelona: PPU, 2010, 108 p.

Per la seva temàtica i objectius, aquest llibre se situa en la línia dels estudis que, des de fa anys (la col·lecció on es publica n'és un bon exemple), analitzen la història de les traduccions d'un escriptor estranger a la península, en aquest concret, a Catalunya.

La particularitat de l'anàlisi de Ribes, enfront d'altres treballs d'objectius similars, és la seva amplitud, quelcom que el títol, potser, no permet esbrinar.

Efectivament, Àngels Ribes recull, d'una banda, totes les traduccions en volum publicades íntegrament en català sobre Alphonse Daudet, des de la primera que veié la llum al nostre país (s'inclou la Catalunya del Nord) fins a la darrera editada abans de la publicació d'aquest volum – repertori.

Les traduccions es presenten per ordre cronològic d'aparició a França de les obres originals. I cada traducció s'ordena també per ordre cronològic de publicació als Països Catalans. Cada traducció presenta una entrada bibliogràfica que consta de la transcripció de la portada del llibre i les pàgines del volum, el seu format i el paratext (pròleg, introducció, il·lustracions...). Tanca cada fitxa una llista amb les biblioteques públiques i universitàries on es pot localitzar cada traducció en qüestió.

Segueix la llista de les traduccions un capítol dedicat als traductors de Daudet al català. Ribes fa una síntesi biogràfica i bibliogràfica de cadascun d'ells i dedica especial atenció, com és normal, a estudiar

el que va suposar, per a cada traductor, encarar-se a Daudet.

Més endavant, trobem un capítol dedicat a les editorials que han publicat Daudet en català, al llarg dels anys. Ribes situa les traduccions de l'autor francès dins de cada col·lecció on va veure la llum Daudet i també les posa en relació amb els altres autors publicats en la mateixa col·lecció.

Tot seguit s'inclou l'única introducció existent en aquestes traduccions. És el cas de la traducció del *Tartarín*, en versió de Santiago Rusiñol (1906), on hi havia una «Carta - pròleg a Léon Daudet» del cèlebre artista. Finalment, tanquen aquest primer gran apartat del volum les ressenyes aparegudes sobres les traduccions esmentades. Ha estat un encert reproduir aquests textos, en general de difícil accés: des del primerenc de Rusiñol, passant per les ressenyes dels anys vint, fins a les més modernes.

La segona part del llibre (per raons òbvies, més curta que la primera part) estableix el repertori del que fou la presència de traduccions de Daudet en la premsa catalana a finals del segle XIX. I, seguint el mateix esquema metodològic de la primera part, Ribes dedica un capítol a una síntesi biogràfica i bibliogràfica de cadascun dels traductors. Tanca aquesta segona part un capítol (que té el seu paral·lelisme en el dedicat a les editorials en la primera part) dedicat a analitzar els diaris i revistes que van publicar traduccions de Daudet.

Tot plegat, el repertori i les anàlisis permeten mesurar els biaixos ideològics i estètics, les normes, els condicionaments i les expectatives imperants en cada moment i en cada context sociopolític i cultural de l'atrafegat segle xx pel que fa al desenvolupament de la llengua catalana. Tenim al davant un indicador molt útil per a entendre millor l'evolució ideològica experimentada per la llengua literària i pels gustos estètics al llarg del segle en la nostra cultura actuant aquí com a receptora.

Hi ajuda també la «Introducció general» del llibre que contextualitza Daudet en el seu moment històric: al *costat* de Zola i, tanmateix, *diferent*, com més *digerible* car menys extremista que el *pare* del naturalisme. Així el veié i definí Joan Sardà en el seu pròleg a la traducció castellana del *Nabab* de Daudet: «su gusto le aparta instintivamente de lo que repugna (...) la lección moral brota por dos conductos diferentes: brota de la aversión que el espectáculo del mal produce, y brota al par de esa simpatía que despierta en las almas la contemplación estética de los episodios del bien.»

Sens dubte aquesta manera de ser i d'escriure de Daudet va fer que fos conegut i traduït ben aviat al català, com el llibre que comentem posa de manifest. Però, l'anàlisi de *què i què no* es va traduir (o no s'ha traduït mai encara) de la producció literària de Daudet que Ribes fa en aquesta introducció és també significatiu per a entendre les expectatives ideològiques del nostre país en un moment donat. Posarem només un exemple: que tant *L'Avenç* (1883) com *La Veu de Catalunya* (1893) decidissin traduir el conte «La dernière

classe. Récit d'un petit Alsacien» s'entén en un context de defensa de l'ús de la llengua pròpia com a senyal d'identitat nacional contra un país invasor. La frase del mestre que imparteix la darrera classe (perquè Alsàcia passa a ser part d'Alemanya), Daudet la va adaptar del seu amic Mistral i diu molt del que va agradar a Catalunya per traduir el conte: «il fallait la garder entre nous et ne jamais l'oublier, parce que, quand un peuple tombe esclave, tant qu'il tient bien sa langue, c'est comme s'il tenait la clef de sa prison.»

Així doncs, en general no hi ha hagut manipulació ideològica de Daudet a Catalunya, però sí que podem comprovar, un cop més, com els camins de la Literatura Comparada, la Sociologia de la Literatura i de la Teoria de la Recepció ajuden a entendre el propi context històric, estètic i literari. El que no es troba en aquest volum són les supressions i els canvis lingüístics patits per les traduccions catalanes de Daudet: remetem el lector interessat per aquestes *manipulacions* concretes a la tesi de Ribes, disponible en xarxa.

El llibre, en conjunt, és digne i recomanable, sense reserves. Millor dit: feia falta. Si ja hi ha estudis sobre la presència de Zola, Daudet no s'havia treballat. L'estudi publicat aquí és, cal remarcar-ho, completament original.

Marta Giné

Universitat de Lleida

Departament de Filologia Clàssica,

Francesca i Hispànica

ŞERBAN, Adriana; MATAMALA, Anna; LAVAU, Jean-Marc (eds.)

Audiovisual Translation in Close-up: Practical and Theoretical Approaches

Bern: Peter Lang AG, 2011.

Audiovisual translation (AVT) is one of the most rapidly growing research areas in

Translation Studies. It is more and more difficult to take in all that is happening